

Samferdselsdepartementet
Akersgata 59
0180 Oslo

Vår dato: 27.06.2022
Deres dato: 17.06.2022
Deres referanse: 21/2393-18

Innspill til rekrutteringstiltak – regjeringens handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren

Det vises til Samferdselsdepartementets brev av 17. juni 2022 der næringen bes om innspill til konkrete tiltak som kan bidra til økt rekruttering til sjåføryrket.

NHO Transport er en bransje- og arbeidsgiverforening som representerer norske persontransportbedrifter. Foreningen organiserer leverandører av kollektivtrafikk-tjenester med buss, bybaner og drosjer. Vi vil i det følgende redegjøre kort om status for rekrutterings- og bemanningssituasjonen i bransjen. Deretter vil vi spille inn konkrete tiltak som kan bidra til økt rekruttering til sjåføryrket.

Bakgrunn

Sjåførbetov

Urbanet Analyse publiserte i januar 2017 en nasjonal [undersøkelse](#) utført for NHO Transport, som viste at det er behov for 1000 nye bussjåførere årlig fram til 2030. I beregningen ligger forventet økt passasjervolum og at høy gjennomsnittsalder hos dagens sjåførere vil medføre stor naturlig avgang i kommende år. Ny teknologi med autonome kjøretøyer vil derimot få liten betydning for sjåførbetovet på kort sikt. Betovet for bussjåførere er med andre ord stort. Bussjåførere trengs over alt i landet, i by og distrikt.

Sjåførtilgang

Våre medlemsbedrifter merker en svakere tilgang på sjåførere (arbeidskraft) og søkere til ledige stillinger enn tidligere. Dette er en konsekvens av flere forhold, som generell lav arbeidsledighet i landet. I tillegg har vi etter to år med pandemi merket at tilgangen på utenlandsk arbeidskraft er svekket og at noen senior sjåførere har valgt å slutte i arbeidslivet.

Mangfold og inkludering

NHO Transport mener kollektivtrafikken er en viktig del av løsningen for å få til en grønn omstilling, et verdiskapende næringsliv og et inkluderende arbeidsliv i hele landet. Bussnæringen har medarbeidere fra over 60 ulike nasjonaliteter, i alderen fra 19 til 75 år, og er med det både en inkluderende og mangfoldig arbeidsplass. Eksempelvis har vår medlemsbedrift Persontransport Norge lenge hatt godt samarbeid med flere NAV-

kontorer i Oslo i forbindelse med rekruttering og opplæring av unge innvandrere som gjerne vil inn i sjåføryrket.

Rekruttering

Dyktige sjåfører er viktig for å sikre trygg skoleskys og miljøvennlige byer. NHO Transport og våre medlemsbedrifter ønsker at flere skal velge yrkessjåførfaget, og slik sikre kvalifiserte søkere til næringen. Rekrutteringen av bussjåfører følger kort fortalt i to hovedspor: unge og voksne. Rekruttering av unge sjåfører handler om et langsiktig systematisk arbeid for å få unge til å velge yrkessjåførfaget i skolen. Voksne kandidater er en annen betydelig målgruppe i rekrutteringsarbeidet. Kvinneandelen i yrket er svært lav i dag, og rekrutteringen fra denne målgruppen bør styrkes.

Tiltak

Det vises til en fersk dansk undersøkelse (vedlagt) om nettopp rekruttering av fremtidens bussjåfører. Undersøkelsen ser på langsiktige utfordringer og muligheter for rekruttering av sjåfører. Her pekes det på blant annet omskolering, mangfold, kvinneandel og språklige barrierer som tiltak og faktorer av betydning for rekrutteringen til sjåføryrket. I rapporten er hovedkonklusjonene at:

- Det ER mulig å rekruttere nye medarbeidere til fremtidens busskjøring.
- Det krever at man jobber mer strategisk med rekruttering.
- Det må jobbes aktivt mot forskjellige målgrupper og hvordan man henvender seg til dem.
- Vi kommer lengst med samarbeid på tvers av aktører.

NHO Transport mener undersøkelsen og kunnskapen som fremkommer her i stor grad er både overførbar og relevant for "norske forhold". I tillegg vil foreningen fremheve følgende:

Rammevilkår for kollektivtrafikken

Det er et politisk mål at flere skal reise kollektivt. Nasjonale myndigheter og fylkeskommunene setter og påvirker rammevilkårene for kollektivtrafikken. Det skaper grunnlaget for at busselskapene skal kunne rekruttere og beholde gode sjåfører. Myndighetene bør derfor sikre en sterkere kobling mellom de politisk fastsatte transportmålene og bransjens rammer. Eksempler er stabil finansiering av kollektivtilbudet og økt produktivitet og konkurransekraft for kollektivtrafikken. Blant annet bør elbilenes adgang til kollektivfeltene i og rundt de store byene fjernes.

Synliggjøring av bussjåførens rolle og betydning

En bussjåfør vil i sitt virke bidra til redusert trengsel på veiene ved at flere reisende tar buss fremfor å kjøre bil. Kollektivtrafikken har også en betydelig lavere ulykkesrisiko enn bilen, og bussjåføren bidrar derfor til reduserte ulykkeskostnader på veiene. Økte andeler kollektivreisende bidrar også til et mer bærekraftig transportsystem. Sjåførens samfunnsrolle er følgelig alt annet enn ubetydelig for folks liv og helse. NHO Transport mener myndighetene bør bidra til holdningskampanjer for at flere skal reise kollektivt og fremsnakke kollektivtrafikken som en bærekraftig og trafikksikker mobilitet.

Informasjon om utdannings- og yrkesvalg

Bedre informasjon i skoleverket om sjåføryrket som karrierevei og utdanningsvalg vil kunne øke interessen og rekrutteringen av transportfaglige elever. Denne informasjonen er det viktig at blir gitt tidlig i skoleløpet, og bør begynne allerede i grunnskolen.

Tilsvarende for de som allerede er i arbeidsmarkedet vil det være flere som i løpet av årene trenger eller ønsker ny jobb. Bussjåføryrket kan for mange være en fin karriere nummer to eller inngang til arbeidsmarkedet. Uavhengig av om sjåføryrket blir karriere nummer én eller to, er det viktig å fremsnakke sjåførenes ansvarsfulle, selvstendige og trygge jobb med ordnede lønns- og arbeidsvilkår (Bussbransjeavtalen). Hvordan fylkeskommunene og andre aktører omtaler ny teknologi/autonome kjøretøy kan også påvirke rekrutteringen til yrket. En god balanse mellom dimensjonert behov og omtale av utviklingstrekk anbefales.

Prioritering av førerkort og utdanning av yrkessjåfører

Både rekruttering av nye sjåfører og det å beholde eksisterende sjåfører er avgjørende for å dekke dagens og morgensdagens sjåførbehov. Vi erfarer i dag lange ventetider for avleggelse av teoretisk og praktisk førerprøve for tunge klasser hos Statens vegvesen. I tillegg opplever medlemsbedriftene lange ventetider for søknadsbehandling tilknyttet kjøreseddel for yrkessjåfører hos politiet. Relevante offentlige myndigheter bør prioritere yrkessjåfører når det gjelder utdanning og utdanningskapasitet, erverv og fornyelse av førerkort.

NHO Transport er generelt av den oppfatning at alle som har persontransport som næring må ha gode rammevilkår med seriøse arbeidsgivere og ordnede arbeidsforhold for alle ansatte. Foreningen er tilgjengelig for nærmere dialog dersom det er spørsmål eller uklarheter.

Vennlig hilsen
NHO Transport